

JAN HENDRIK HOFMEIJR. †

Heerfswind strijkt door onze wouden, en de bladeren vallen af.

Als de bladeren, die voor onze voeten nederdwarrelen, zoo is ons leven. Daar is een tijd om geboren te worden, zegt de Prediker, en een tijd om te sterven.

Een vrouw stond daar met angstig kloppend hart bij de ziekesponde van een man, die met den dood lag te worstelen.

De aanval was zoo schielijk gekomen. De dokter was geroepen; hij noemde de ziekte met een geleerd Latijnsch woord: *angina pectoris*.

Binnen eenige uren liep het af; de wetenschap stond er verslagen bij; *Jan Hofmeijr* lag daar, met verstarde lippen, in den grimmigen greep des doods.

En die vrouw slaakte een droeven smartkreet, want nu zou zij voortaan eenzaam, als weduwe, door de wereld gaan.

't Is nog maar kort geleden, dat Hofmeijr te Rotterdam was; hij wandelde in de schaduw van het geboomte langs de Boompjes, en vertrok met de „Batavier” naar Engeland.

Hij voelde zich den laatsten tijd minder wel; de bedrijvige, krachtige man verwonderde zich daarover, en was naar Wildungen gegaan, om verfrissing van krachten te zoeken.

Hij vond er niet de baat, die hij had gewenscht; het was reeds de dood, het zachte kloppen van den dood. En daar in dat prachtige Londensche hôtel heeft de dood het trouwe hart van den Afrikaner als door een mokerslag verpletterd.

Een trouw hart, dat warm klopte voor zijn vaderland — gij twijfelt er toch niet aan?

Zeker, wij weten het ook wel, dat er eens aan getwijfeld is.

Het was in de dagen van Cecil Rhodes — van Rhodes Triumfator, die zijn valstrikken spande, om het edel wild te vangen.

In dien man, in dien Rhodes, scheen de beroemde ratten-vanger van Hameln herleefd te zijn.

Doch hij ving geen kinderen, maar groote menschen; zijn politieke muziek betooverde het oor van Jan Hofmeijr, en toen is het duidelijk geworden, dat Hofmeijr uit een zachter en plooibaar stof was gekneed dan Paul Kruger.

De Transvaalsche president waarschuwde, maar Hofmeijr was onder den Rhodesban, en eerst de kogels van Doornkop en Krugersdorp, op den nieuwjaarsdag van 1896, verbraken de betoovering.

In 1899 was er een nieuw misverstand. Aan Hofmeijr, de ziel der Hollandsche en Kaapsche burgerij, werd gevraagd, hoe hij over de houding der Kaapsche regeering dacht.

Het was in de zwoele, drukkende dagen, die aan den oorlog voorafgingen. Daar te Johannesburg loeide het als in een vulkaan; de Engelsche lastercampagne was in vollen gang; het Engelsche geschut, dat den grooten moord op de Boeren zou plegen, was reeds sloop gebracht.

In Kaapstad regeerde toen, na een worsteling van een kleine eeuw, een Afrikaansch ministerie. En Hofmeijr zeide, dat dit ministerie geen landing van Engelsche troepen aan de Kaapsche kust zou dulden.

Ten minste: zoo werd Hofmeijrs verklaring te Pretoria opgevat.

Doch het hoofd van het Afrikaansche ministerie heette ongelukkig genoeg Schreenis, en het is niet tot eer van dezen man gezegd, dat hij zich tot een handlanger der Engelsche politiek vernederde.

De Engelschen kwamen aan de Kaapsche kusten — niet bij duizenden, maar bij honderdduizenden. En het werd Hofmeijr verweten, dat hij de Transvaalsche regeering verkeerd had ingelicht.

Terwijl de oorlog op het hevigst woedde, is Hofmeijr naar Europa gegaan.

Wat deed hij daar? Had hij een diplomatieke zending te vervullen, zooals Paul Kruger of het Driemanschap?

Hij zeide, dat hij naar Europa ging tot herstel van zijn geschokte gezondheid, maar de Afrikaners zeiden, dat hij in die ontzaglijke dagen had moeten blijven, al had het hem het leven gekost.

Toen is het gebeurd, dat Hofmeijr en het Hollandsche, historische Afrika vreemd tegenover elkander stonden; ze begrepen elkander niet meer; in storm en nevel hadden zij de onderlinge voeling verloren.

Maar er zou een betere dag volgen. De liefde, die Hofmeijr voor zijn volk voelde, was zijn leidster; die liefde was de hartstocht van zijn leven geworden. En zooals hij slapeloze nachten heeft doorworsteld om zijn volk, dat als onder Engelsche dorschwagens gedorscht werd, zoo heeft hij andermaal slapeloze nachten doorworsteld, om den Afrikaanschen Bond op te heffen tot de hoogte van diens taak.

Het laatste spoor van misverstand verdween als een nevelwolk voor de zon; toen drukten alle oprechte Afrikaners hem de hand; toen zeiden zij: „Wij hebben onzen Jan terug!”

Hadden zij hem dan eens verloren?

Volstrekt niet — het scheen slechts zoo.

Het eerste kiesrecht-ontwerp voor een Vereenigd Zuid-Afrika kwam. Hofmeijr keek het in; hij fronsde de wenkbrauwen en zeide: „Dat gaat verkeerd — dit ontwerp is onrechtvaardig, want het brengt ons, Afrikaners, die de meerderheid vormen, in de minderheid!”

Toen heeft hij het uitgeroepen met een kracht, dat ze het tot aan de Limpoporivier konden hooren, dat deze kieswet noodzakelijke wijzigingen eischte. En hij haalde er de wijzigingen door — dat was zijn politieke, glorierijke Amajuba-berg, van welks top hij de Afrikaansche kleuren liet wapperen

De Afrikaners hebben hem toen als mede-afgevaardigde naar Londen gezonden, opdat hij een oog in 't zeil zou houden, en de Zuid-Afrikaansche grondwet bij de Engelsche regeering zou toelichten.

Wat deden de Afrikaners een wijze keuze — neen, die Boeren zijn nog zoo dom niet!

Doch zie, de mensch wikt, en God beschikt! Te midden van zijn arbeid wordt Hofmeijr opgeroepen, en niet den drempel van het Vereenigd Zuid-Afrika, maar den drempel der eeuwigheid heeft hij overschreden.

Welk een arbeid heeft hij verricht! Welk een geestkracht heeft hij ontwikkeld — alles ten dienste van zijn vaderland! En zie daar — in den nazomer van zijn leven, op negen en vijftigjarigen leeftijd, stort hij neer, met een laatsten zucht

Niemand had zoo'n plotseling einde verwacht; „Onze Jan” was trouwens onmisbaar; en zijn plaats is niet te vervullen.

Dat zeggen wij ten minste, maar wij zijn kortzichtige menschen. En een aangrijpende waarheid ligt er in het Psalmwoord, gebeiteld op het pas onthulde grafmonument van Professor Biesterveld: „O God! Uw weg is in het heiligdom!”

Hofmeijr zaaide; hij zag het kiemkrachtige zaad opkomen — toen verblijdde zich zijn hart, want het was een lust der oogen.

Doch den oogst zou hij niet zien. Want een ander is het, die zaait, en een ander, die maait.

En het graf, waarin het lijk van dezen grooten doode zal worden neergelaten, zal reeds lang gesloten zijn, voordat de velden, door hem bezaaid, zullen ruischen van koren.

Daar gaat een droeve klacht door de Afrikaansche heuvelen en dalen.

„Onze Jan!” zeggen de Afrikaners, en zij wisschen zich een traan uit het oog.

En in dankbare erkenning van hetgeen hij leed en deed voor zijn volk, zullen zij zijn naam met gouden letteren inbeitelen in den muur van het Vereenigd Zuid-Afrika.

L. P.